

De vuurtoren van Heist in de 19de eeuw

Jozef Bonte

Rond 1850 werd in Heist, nagenoeg op dezelfde plaats waar ooit de middeleeuwse *vierboete* stond, een nieuwe vuurtoren opgetrokken. Wij kennen het uitzicht van die torendank zij een schilderij van Willem Delsaux in het Heistse stadhuis. Delsaux schildert een cilindrische toren in de duinen nabij het *hotel du Phare*. Het Grand Hotel du Phare was in 1860 voorafgegaan door een paviljoen.

Het ontsteken van het licht op de nieuw gebouwde vuurtoren van Knokke (1 juli 1872) gaf aanleiding tot het doven van het *vaste witte licht van 4de rang, lichtspiegelsysteem, geplaatst op een cilindrische toren in de duinen, rechts van Heist-dorp op 14m50 boven het hoogwaterpeil op breedte 51°20'28" Noord en lengte 3°14'17" Oost van Greenwich*.

Aangezien het geen zicht had op 2 vuurtorens op een zo korte afstand van elkaar te onderhouden, werd de vuurtoren van Heist kort daarop afgebroken. Wel werd in Heist een mast aangebracht met een vast groen licht van 6de orde, havenlicht of visserslicht genoemd. Dat licht diende om de vissersschuiten toe te laten 's nachts veilig te landen. Het licht bevond zich 11 m boven het peil van hoogwater. De mast waarop het licht was bevestigd, bevond zich op de zeedijk ten oosten, nabij het Kursaal, N.Br. 51°20'29" en O.L. 3°14'33". Het licht verlichtte naar het Noorden een boog van 240°, van West 53° Zuit tot Oost 7° Zuid. Het droeg 5 à 6 mijl ver ¹. Uit de jaarboeken van het Zeewezen vernamen wij dat er rond 1900 nog steeds twee lichttorenwachter waren aangesteld om dat visserslicht te doven en te ontsteken.

De huidige vuurtoren

Bij ministerieel besluit van 15 april 1905 het plan goedgekeurd van de grondinnemingen op het grondgebied van Heist voor de plaatsing van de richtingvuren van de geul van het Zand, waarvan de doorgraving verordend werd bij de overeenkomst - wet van 20 maart- 10 mei 1900, betreffende het bouwen van de haven aan de kust dicht bij Heist ²

In een lagerliggende weide, nevens den steenweg op Heyst ³ werd in 1907 een nieuw gebouwde vuurtoren in werking gesteld. Het waren de gebroeders Grendel, Gentse ingenieurs, die het bouwwerk ontwierpen. Het zou het eerste gebouw worden aan de Belgische kust, dat in gewapend beton werd opgetrokken.

De toren is 34 m hoog en de trap heeft 132 treden. De metalen koepel werd in Parijs gemaakt door Barnier, Betrand en Turenne.

De toren werd opgetrokken ten behoeve van de schepen die de Zeebrugse haven aandeden. De schepen die de haven binnenvoeren dienden dit bakken, dat officieel het "hoog licht" heette in een rechte lijn te houden met het licht op de Zeedijk. Nabij het

¹ Belgisch Staatsblad van 10 juni 1875.

² Belgisch Staatsblad van 5 mei 1905

³ Lichtenlijst van de Belgische Kust opgenomen in de Belgische Visscherij Almanak van 1934

strand, ten Westen van de kerk van Heist, stond (en staat nog steeds - zij het in verval-
len toestand) een wit betonnen torentje. Officieel heet dit licht het "laag licht".

*Uit de "Officiële lichtelijkst van 1934" putten we volgende gegevens t.a.v. de beide
lichten:*

Naam : Zeebrugge Pas van het Zand	Ligging : breedte en lengte	Kleur der lichten	Karakter en periode van lichten	Hoogte boven hoog water	Zicht- baar- heid	Allerlei inlichtingen
<i>Lage licht, wit betonnen torentje nabij het strand, ten W. van de kerk van Heyst.</i>	<i>51°20'25"1 3°13'34"8</i>	<i>Wit en rood</i>	<i>Met sectoren, verduisteringen alle 5 sec. Helder: 4 sec. Verduist. : 1 sec.</i>	<i>12,50 m</i>	<i>W 7 R 5</i>	<i>Wit van 120° tot in 134° Rood van 134° tot in 139° Wit van 139° tot in 153° voor het overige verduisterd.</i>
<i>Hooge licht, witte stenen toren in een lagerliggende weide nevens den steenweg op Heyst.</i>	<i>51°20'18"3 3°13'45"5</i>	<i>Wit</i>	<i>Vast met duisteren sector</i>	<i>28,65 m</i>	<i>8</i>	<i>Wit van 132° tot in 142°, voor het overige verduisterd</i>

Het gebruik van de beide lichten werd onderbroken tijdens de twee wereldoorlogen. In de periode 1919-1920 werden zij opnieuw ontstoken, alsook in 1946. Tijdens de recente werken aan de haven van Zeebrugge werd het lage licht buiten gebruik gesteld en vervangen door een "richtingslicht", in afwachting van de nieuwe installaties. Met het Bericht aan Zeevarenden nr. 11 van 26 mei 1983 werd medegedeeld dat de oude lichtenlijn van Heist 136° werd gedoofd en dat een nieuwe lichtenlijn werd ontstoken⁴

Door het doven van de lichtenlijn 136° in één en het "richtinglicht" op 26 mei 1983 kwam officieel een einde aan een stuk geschiedenis van Zeebrugse haven. Het betekende het feitelijk einde van de oude haven.

Vermelden wij tenslotte nog dat in 1975 de Heistse vuurtoren in de lagergelegen weide als beschermd monument werd gecatalogiseerd door het Centrum voor Industriële Archeologie. Vermits de oude vuurtoren geen enkele functie meer heeft voor de huidige haven, is het gevaar niet denkbeeldig dat de MBZ, de eigenaar van de toren, er niet meer de hoogste prioriteit aan geeft.

Aan de plaats waar de middeleeuwse vierboete en de vuurtoren van 1850 stonden, herinneren nu alleen nog de uitbating 'Vuurtoren' in de Vuurtorenstraat.

⁴ De rood-witte piloon bevindt zich op de zeedijk, nabij het vroegere 'laaglicht'.